

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

www.philosophical-research.org

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Α. ΠΙΕΡΡΗΣ

ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΠΑΡΤΗΣ

Μεσοπερίοδος 2019

Τρίτη 12^η Νοεμβρίου 2019

Έκτακτη Συνάντηση

για το Σπαρτιατικό Μάθημα

Θέσεις με αφορμή και για το Spartan Race

I

Ο φετινός Κύκλος των Συναντήσεων της Σπάρτης θα αρχίσει την Παρασκευή 22 Νοεμβρίου. Το πρόγραμμα όλης της περιόδου θα κυκλοφορήσω εγκαίρως. Το ζήτημα αυτήν την φορά θα είναι μια κριτική ιστορία της Σπάρτης και του Ελληνισμού στους Αρχαϊκούς χρόνους. Η γενική μορφή των εξελίξεων έχει ως εξής.

Τον 7^ο π.Χ. αιώνα η Σπάρτη, έχοντας βρει τον τρόπο και τον δρόμο της, ορίζει τον Δωρικό κανόνα, δημιουργώντας τις πολιτισμικές μορφές που εκφράζουν την πνοή του Απόλλωνα. Ο Κανόνας επιβάλλεται αυθόρμητα ως νόρμα Ελληνισμού που ξεχωρίζει την μοναδικότητα της νέας εμπειρίας απέναντι σε όλες τις άλλες ανθρώπινες καταστάσεις, οι οποίες συλλήβδην απαξιώνονται κατατασσόμενες στην ακοσμία της Βαρβαρότητας. Τα στοιχεία των μεγάλων πολιτισμών της Μέσης Ανατολής εξαπολλωνίζονται, όπως οι Ασσυριακοί γρύπες στην Ολυμπία. Η Σπάρτη καθίσταται ο αυτονόητος άξονας του Νέου Κόσμου, ανερχόμενη σε απροβούλευτη και ανεπιχείρητη ηγεμονία επί των αυτοβούλως υπ-ακουόντων Ελλήνων. Ο Απόλλων ανάσσει δια του έρωτα του κάλλους που προκαλεί. Η δε αιδώς απέναντι στην τελειότητα φυλάσσει και συνέχει τώρα πλέον την ανθρώπινη κοινωνία. Όποιος δεν είναι καλός και δεν αισθάνεται τον έρωτα και την αιδώ του καλού, είναι βάρβαρος, ασχέτως του επιπέδου του πολιτισμού του. Οι Όμοιοι είναι «καλοί». Ο βάρβαρος με την Ελληνική έννοια δεν είναι ο άγριος, όπως σωστά είχε δίδει ο Schiller. Είναι ο ά-σχημος, ο ανεπίδεκτος της τρίτης και τελεσφόρου κοσμοϊστορικής Επανάστασης στην ανθρώπινη ιστορία, της Επανάστασης του κοσμικού Ανθού. Και μετά είναι ο εμμένων στην τεχνητότητα του πολιτισμικού τρόπου του.

Ο 6^{ος} αιώνας π.Χ. αποτελεί εποχή εσωτερικής κρίσης του Ελληνισμού. Ο Ιωνικός κλάδος, συναφής του αρχέγονου Πελασγικού, εμπνέεται από το Δωρικό κάλλος και απογεννά ένα τιτανικό καταιγισμό αλληλοσυνδεόμενων αλλά πολύ διαφορετικών φαινομένων σε όλα τα πεδία της ανθρώπινης ύπαρξης. Έτσι φύονται και ταχύτατα αναπτύσσονται η φιλοσοφία, το χρήμα, η τυραννία και η δημοκρατία, η ιστορία, το δράμα και το τραγικό, ενώ παίρνει ιδιαίτερη έμφαση η Διονυσιακή λατρεία, αναβιώνουν τα Μυστήρια της χθονιότητας υπό νέο πνεύμα και η θρησκευτικότητα χρωματίζεται και διαμορφώνεται από ένα Ορφισμό, του οποίου ο συμβολισμός δίνει νέο νόημα στον τρόπο σκέψης γεφυρώνοντας την πρόβαση από τον Μύθο στον Λόγο. Η Ιωνία, παλλόμενη από την δυναμική τέτοιας γενεσιουργίας, επιτελεί τότε αλματώδη πρόοδο.

Η Σπάρτη ως πραγμάτωση της Δωρικής ιδέας αντιδρά. Γοητευμένη από την Απολλώνια ώρα της ακμής της, αφιερωμένη στον «Υπερτελεάτα» Άνακτα της σοβαρής παιδιάς, ανηρπασμένη στην αμεριμνησία της αιωνιότητας επέκεινα του χρόνου μέσα σε ένα στάσιμο του χρόνου – «παγώνει» προς τα μέσα του 6^{ου} αιώνα για να συντηρήσει τον ανθό της ύπαρξης.

Ο Απόλλων απεφάνθη, ούτε λέγοντας, ούτε κρύβοντας, αλλά σημαίνοντας.

Η Ιωνία της μετεωρικής προόδου γρήγορα καταρρέει ενσωματούμενη στην μεγάλη Περσική Αυτοκρατορία, έκφραση του βιώματος της απόλυτης Κυριότητας των Δυνάμεων, πάντοτε ενεργού στην Μέση Ανατολή. Σπουδαιότερο ακόμη, ο Ιωνικός πόλος του Ελληνισμού ηττάται και πολιτισμικά, και μάλιστα στον χρόνο, του οποίου εμφανίστηκε καλύτερος διαχειριστής από τον Δωρικό. Η Αθήνα, μητρόπολις των Ιώνων, ανερχόμενη αυτή με την σειρά της στην σκηνή της ιστορίας, «δωρίζει», αποφασιστικά από το τέλος του αιώνα. Μια σειρά αλληλουχίας σημαντικών φαινομένων στοιχειοθετεί τον κοσμοϊστορικό αυτόν Αττικό Δωρισμό, προάγγελο του Αθηναϊκού αιώνα. Μια μεγαλειώδης Απολλώνια πνοή συναρπάζει τους πρώιμους κλασσικούς χρόνους. Η ποίηση και οι τέχνες του ορατού το διατρανώνουν.

Φέτος θα αναλύσουμε λεπτομερώς τις εξελίξεις που ενεργούν την μορφολογική ιδέα της διαπάλης μεταξύ Δωρικού και Ιωνικού την καθοριστική εκείνη αρχαϊκή περίοδο του κλασικού Ελληνισμού που διαμορφώνει τους όρους του Θαύματος του Χρυσού Αιώνα. Και θα παρακολουθήσουμε τον αγώνα σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης ύπαρξης, στην ιστορία, τον πολιτισμό και τον τρόπο βίου στην καθημερινότητά του. Μια πρώτη γεύση θα πάρετε με το Πρόγραμμα που θα αποστείλω σύντομα.

Πριν την έναρξη όμως του κανονικού προγράμματος θα έχουμε μια τελευταία έκτακτη εκδήλωση στην μεσοπερίοδο που διανύουμε. Για θέμα αυτής της Συνάντησης σκεφθήκαμε, όπως συζητάμε στα Συμπόσιά μας, την σχέση του Δωρικού προς το Αchaϊκό στοιχείο στην Σπάρτη (βασιλείς Ηρακλείδες, Αιγείδες Θηβαίοι, Υλλείς η μια από τις τρεις Δωρικές φυλές, κλπ.). Αλλά τα εθνικά (με την αρχαία έννοια του όρου) ζητήματα της Λακεδαιμόνος (Λέλεγες, Αχαιοί, Αιολείς, Δωριείς), και την σημασία τους στην Σπαρτιατική ιστορία, θα αναλύσω εμπεριστατωμένα στην αρχή της νέας περιόδου, στο πλαίσιο του προγράμματος του Κύκλου 2019-2020.

Προκρίθηκε καταλληλότερο για εισαγωγή στον νέο Κύκλο, (και ήταν και αυτό μια πρόταση μεταξύ μας) να ασχοληθούμε με το μείζον γενικώτερο θέμα του τί αντιπροσωπεύει η Σπάρτη της ακμής στην παγκόσμιο ιστορία, και ποιο είναι το μάθημα που διδάσκει τον σημερινό άνθρωπο καθολικά, τον Έλληνα ειδικά, τον Σπαρτιάτη και Λάκωνα ειδικώτατα, τόσο στο ατομικό όσο και στο συλλογικό επίπεδο του ανθρώπινου βίου (πάλι στην τριπλή αναφορά - κράτη, Ελλάδα, Σπάρτη). Η προβληματική αυτή έρχεται και σαν φυσική

συνέχεια του θέματος που μας απασχόλησε στην προηγούμενη έκτακτο συνάντησή μας μερικές μέρες πριν. (Συμβουλευθείτε το κείμενο που κυκλοφόρησα τότε).

Οπότε ως θεματικό τίτλο της ομιλίας μου προβάλλω:

ΣΠΑΡΤΗ

Το Διαχρονικό Νόημα και το Επίκαιρο Μήνυμα

Στην διαπραγμάτευση θα συμπλέξω πολιτισμικές και γεωπολιτικές διαστάσεις, σωτηριολογικές και ευδαιμονιστικές συνιστώσες, προσωπικές και κοινωνικές προοπτικές. Στο επίκεντρο της έρευνας θα σταθεί η σχέση αξίας (ηθικής, αισθητικής, πολιτικής) και αλήθειας (κοσμική τάξη, ανθρώπινη φύση, ιστορικός ρυθμός, ατομική ανάπτυξη). Θα μας απασχολήσει επίσης η βαρύνουσα σχέση χώρου και πολιτισμού.

Δεν χρειάζεται φυσικά να εξηγήσω ότι με ΣΠΑΡΤΗ εννοώ την Σπάρτη της «ωραίας» ακμής που θα εξετάσουμε αναλυτικά και συνθετικά σε όλη την καινούρια περίοδο των Συναντήσεων της Σπάρτης.

Η ομιλία θα πραγματοποιηθεί την Τρίτη 12 Νοεμβρίου, 8.30 το βράδυ, στην φιλόξενη Αίθουσα του Εμπορικού Συλλόγου Σπάρτης, Γκορτσολόγου 97

Η είσοδος είναι ελεύθερη.

Μετά την ομιλία θα υπάρξει χρόνος για συζήτηση.

II

Με αφορμή την φετινή πρόσφατη διοργάνωση του Spartan Race, έχοντας μάλιστα ασχοληθεί και εμπλακεί πέρυσι με τον αγώνα αυτόν δρόμου ιδιαίτερης και σύνθετης δυσκολίας (γιατί αυτή είναι η ουσία του, τα δε λοιπά είναι επικοινωνιακά εφευρήματα), έγραψα μια Δωρική, Σπαρτιατική Διαθήκη για το γενικώτερο ζήτημα της κουλτούρας και λατρείας του Fitness (εναρμονισμένη και συντονισμένη σωματική ανάπτυξη και διάπλαση) και Callisthenics (κάλλος και σθένος σωματικής μορφής, κατάστασης και λειτουργικότητας), από κλασσική Ελληνική σκοπιά. Την Διαθήκη αυτή, γραμμένη Αγγλικά για στενότερη και ευρύτερη χρήση, επισυνάπτω παρακάτω, στο III.

III

Apostolos Pierris

THE DORIAN TESTAMENT

THE SPARTAN MIRACLE

AND THE CULT(URE) OF FITNESS

Man is inherently a potentially unstable being. It stands up in a precarious equilibrium on two props, it moves, unlike all other animals, perpendicularly, and not along, its main axis, its young requires a long time to learn to walk and to feed itself, it is characterized by enhanced differentiation in its structure and function as e.g. between right and left, most importantly between the two sexes, it is marked by an altogether different rhythm and nature of development for male and female. Through extreme complexity and deep differentiation, the possibility entered into human being of some detachment from animal regularity.

On top of all, man is conscious of time, severely subject to its pressure, and acutely aware of his final moment, although its character remains a mystery

to him. He needs therefore to exercise solicitous care for the perpetuation of the species, for his personal survival and for the establishment of a security zone or vital space around him – and all this in the face of the fundamental anxiety regarding death. In fact, fear of dying is actively present in every moment of his life, as expressed in his troubled concern for morality, economy and control. **Time is the great dynast of life and death – two aspects of the same reality, as Dionysus and Hades are two faces of the same Janus god.**

The Spartan miracle, as the foundational achievement for classical culture in general, consisted **in the final overcoming of this tyranny of time.** The natural propensity for divergent behavior in man was made to focus, by means of special, burden-relieving institutions, on the loosening of the bonds of time in all three pylons of anxious concern. Instead, emphasis shifted to the individual perfectibility of human nature. Through the adoption of an appropriate way of life that reflected the basic experience of the Dorian people, through the creation of forms in high culture that satisfied and heightened and energized that experience, and through a system of leading up Spartan youth to its fullest blooming (the famous “agoge”), the city succeeded in realizing the ideal of man’s perfection, and thus of his true happiness, in time. **Thus Time was overcome and Eternity entered the world of man. For anxious in time is the incomplete being, and unperturbed in a-temporal satisfaction is the full and integral one. Time stops existentially when we are at one with ourselves in the experience of beauty. We then blessed glimpse at eternity.**

Severe physical exercise and continual athletic games over very extensive periods, institutionalized hardships, as well as a diet calculated to enhance the effects of gymnastics in the human body, these and other such parts of a well thought out regime of living, created corporeal forms of robust beauty in statuesque accomplishments. Specific occasional conditions designed to cultivate the ability to face difficult, dangerous, even extreme, challenges, added physical, psychical and mental agility to formal perfection. Listening to grand poetry and sublime music, singing and playing and dancing to them in everyday life and in all too often reoccurring festivals, graced the strong harmony of a fully developed form with lovely elegance. The proud awareness of one’s well-being irons the individual’s unyielding firmness of

purpose, strengthens his decisiveness and inflames his uncompromising rectitude of conduct, in risky conditions as well and preeminently.

With one shot Sparta caught many birds of highest significance. **By concentrating on the perfect fitness of corporeal form, one has beauty and robustness and grace and valor and reliability and comradeship at the same time. The Spartan youth was unparalleled athlete, exquisite dancer, formidable warrior, a moving statue of perfection, all at once – the living ideal of man.**

Sparta at her springtime realized the glory of man: her youth was a true “agalma” in the original sense of the word, something that is gladness and delight and exaltation to behold. The Kouros statue is both Apollo and a fully developed young man. Man becomes god in a very concrete and physical sense of realizable perfection. It was a moment of world-historic significance.

Formalism is the matrix of functionalism. Perfection of form entails heightened functionality and optimal efficiency. To be fit is to be fit for all important work. Like in the Greek corresponding concept (“harmonizein”), the harmony of form makes it best adapted to fulfill its role in all relevant enterprises. **Beauty is no mere aesthetic attribute, but the peak condition of existence. To really be is to be at your best. And being-in-perfection is the end of life – the purpose, meaning and final achievement of it. “Telos” is perfection and end at the same time.**

Gym and art as a way of life. And institutions that promote this ideal. Sparta’s message is for a system of values that **highlights human excellence in all its physical embodiment. The rest follow. For soul and mind relate to the condition of body. The youth of the perfect form will mature into the wise man, replete with deep prudence and natural sagacity. For the harmony of the body and the cosmic order observe the same structural principles of articulation.**

As Polybius remarked in explaining the ascent of Rome within a short interval of time to the universal imperium, there are just two clear cut ways for man to follow in establishing his social environment. Either the end is to frame a system conducive to individual perfection, all-round satisfaction and thorough happiness – and then there cannot be a better way than Sparta’s. Or

one aspires to achieve great geopolitical integrals that can act as intensive multipliers of human energy and result, safeguarding maximal efficiency in the management of the works of time esp. in connection with power structures – in which case there is not a better system to be found than Rome's.

Since that time man oscillates between the two norms, and tries collectively his hand at various mixtures and blendings of the two, at different adaptive models, with varying degrees of success and failure.

25 October 2019

www.philosophical-research.org

IV

Επίσης, πιο συγκεκριμένα και πρακτικά, σε άμεση αναφορά προς την δέουσα και αρμόζουσα (πάλι αρμονία και fitness!), για το Σπαρτιατικό ιδεώδες-πραγματικό της Λακεδαιμόνιας ακμής, διοργάνωση του Spartan Race, έγραψα λίγους Λακωνικούς αφοριστικούς στοχασμούς, με τίτλο:

Το Spartan Race με Σπαρτιατική Σφραγίδα

Οι αφορισμοί δημοσιεύονται στο φύλλο του Σαββάτου 9 Νοεμβρίου της εφημερίδας «ΛΑΚΩΝΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ».